

Vapaan sivistystyön
opetushenkilöstön kelpoisuus,
osaaminen ja työolot.
Kommenttipuheenvuoro

22.1.2010 Tammiseminaari, Lahti

Tuovi Manninen
erityisasiantuntija
Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Opetushenkilöstön järjestäytyminen

- OAJ:ssa yli 120 000 jäsentä
- noin 77 % jäsenistä kuntasektorilla
- yksityinen sektori 12 %
- OAJ:ssa yli 2000 vapaan sivistystyön opetushenkilöstöön kuuluvaa jäsentä
 - kansalaisopistot
 - kansanopistot
 - liikunnan koulutuskeskukset

Opetushenkilöstön järjestäytyminen

- Vapaan sivistystyön tuntiopettajat OAJ:hin 2006, tuntiopettajajäseniä noin 500
- OAJ:n tuntiopettajien määrää ja kelpoisuutta koskeva selvitys 2007
- Aloite OPM:lle tuntiopettajien aseman turvaamiseksi
- Aloite vaikuttanut osaltaan arvioinnin toteuttamiseen

Tuntiopettajat

- Tilastokeskus tilastoi vain päätoimista opetushenkilöstöä
 - päätoimisia tuntiopettajia ei vapaassa sivistystyössä tunneta
- Hyvä, että tuntiopettajat huomioitu tässä arvioinnissa, koska heidän osuutensa toiminnassa huomattava

Tuntiopettajat

- Vastanneista tuntiopettajista (N=724) puolet tekee työtään päätyönä (s. 53)
- Ns. päätoimisista tuntiopettajista pedagogisten opintojen suorittaneita n. 50 %, tulos samansuuntainen OAJ:n selvityksen kanssa
- Arvioinnista tulee selkeästi ilmi tuntiopettajuuteen liittyvät ongelmat, kuten työn epävarmuus, yksinäisyys ja vaikeus päivittää osaamistaan

Vakinainen henkilöstö

- Koulutustaso kohoaa koko ajan, sama trendi kuin muussa työelämässä
- Päätoimisten opettajien vastausprosentti alhainen
- Päätoimisen henkilöstön kelpoisuustilanne ilahduttavan korkea
- Työkokemuksen lisäksi olisi kaivannut tietoa ikäjakaumasta
- Tilastokeskuksen (2008) mukaan kansalaisopistojen päätoimisesta henkilöstöstä 58 % on yli 50-vuotiaita, rehtoreista jopa 68 %
- Arvioinnin mukaan rehtoreiden huoli opetushenkilöstön ikääntymisestä ja rakenteesta ei ole täysin ajanmukainen

Vapaan sivistystyön vetovoima

- Tärkeä positiivinen signaali: ”Rehtorit uskovat vahvasti vapaan sivistystyön tulevaisuuteen”. (s. 98)
- OAJ: vapaan sivistystyön merkitys tulee kasvamaan tulevaisuudessa
- Vapaan sivistystyön merkitys havaittu EU:n tasolla, miten kansallisella tasolla sekä alue- ja paikallistasolla?
- Hallinnon ja päättäjien tietoutta vapaasta sivistystyöstä tulisi lisätä etenkin kuntakentällä
- ”Kunnallisten lautakuntien jäsenet ovat useimmiten aika kaukana opistojen käytännöstä.”

Määräaikaisuudet

- ”Kansalaisopistojen ylläpitäjistä lähes 40 % valitsi vaihtoehdon ”en osaa sanoa”, kun kysyttiin määräaikaisuuksien syytä
- Määräaikaisia kansalaisopistoissa eniten, 29 %
- Määräaikaisuuden peruste kirjattava työsopimukseen tai virkamääräykseen
- OAJ:n lakimiehet: myös lautakuntien edustajien on tiedettävä määräaikaisuuden perusteet laittomuuksien välttämiseksi
 - on suotavaa, että taho, jolla on toimivalta nimittää määräaikainen henkilöstö, tekee pari kertaa vuodessa listan luottamushenkilöille määräaikaisuuksista ja niiden perusteista
 - luottamusmiehillä on YT-lain mukaan oikeus saada samat tiedot, joten samalla ko. tiedot voi toimittaa myös lm:lle

Henklöstömäärä

- Vapaassa sivistystyössä arviolta 1,1 miljoonaa osallistujaa
- Tähän haasteeseen vastaa pieni vakinainen henkilöstö
- Olisi kaivannut tarkempaa tietoa oppilaitosten henkilöstömitoituksesta
- OAJ:n selvityksen mukaan jopa 40 % kansalaisopistojen rehtoreiden viroista tai toimista on yhdistetty muuhun virkaan tai toimeen (2007)
- Millaiset ovat opistojen toimintaedellytykset, kun vakinaista henkilöstöä ei juurikaan ole?

Henklöstömäärä

- Arvioinnissa toistui eri vastaajaryhmien keskuudessa huoli työn jatkumisesta ja esim. kansalaisopistoverkoston harvenemisesta
- ”Kansalaisopistoissa työskentelevät ovat muita tavallisemmin havainneet väen vähentyneen.” (s. 67)
- Eriarvoisuus alueilla, kasvaako tulevan laatu- ja kehittämisrahoituksen myötä?
- Kuntien sivistystahto?

Sivistystarve – sivistystehtävä – sivistyshyöty

- Arvioinnissa nostettu hyvin esille vapaan sivistystyön merkitys yhteiskunnallisella ja yksilötasolla
- ”Sivistyshyödyn pitäisi kuulua erityisesti koulutuksen ylläpitäjän ja rahoittajan käsitteistöön koulutuksen kustannusten ja hyötyjen arvioinnissa.” (s. 131)
- Tarvittaisiin lisää tutkimusta sivistystarve – sivistystehtävä – sivistyshyöty -jatkumosta

OPUS-kahvila, perjantai 29.1.2010

klo 11.–11.45

Aikuisopiskelu KELA-korvauksen piiriin?

professori Jyri Manninen, Joensuun yliopisto

klo 12.–12.45

Sivistys viihtyy vapaudessa

johtava rehtori Taina Törmä Helsingin

Suomenkielinen työväenopisto ja

opetusneuvos, rehtori Ville Marjomäki

Lahden kansanopisto